

Náša Moč

Glasilo slovenskega delavstva

**Uredništvo in uprav-
ništvo v Ljubljani,
Katoliška tiskarna**

Oglasi se sprejemajo
po dogovoru.

Štev. 39.

V Ljubljani, 23. avgusta 1918.

Leto XIII.

Odkritje spominske plošče dr. Kreku v Št. Janžu.

Kakor znano, je dne 8. oktobra 1917 umrl v Št. Janžu na Dolenjskem naš nepozabni dr. Krek. V nedeljo dne 18. t. m. so pa na najslovesnejši način odkrili Kreku spominsko ploščo nad vrati ondotnega župnišča, kjer je dr. Krek umrl.

Slavnost je bila naravnost velikanska in veličastna in je brez dvojbe poglobila v narodu vzore in nazore dr. Kreka.

K slavnosti so prihiteli tudi poslanci bratskih narodov, Čehov in Poljakov. Pod vodstvom poslanca Staneka so se slavnosti udeležili češki poslanci — prijatelji dr. Kreka. Istotako so bili zastopani Poljaki po poslancih eksc. dr. Glombinskemu, grofu Skarbeku in Moračevskemu.

Iz Ljubljane se je pripeljalo na slavnost na stotine ljudi, med njimi državni in deželni poslanci ter župan dr. Tavčar. Po vseh kolodvorih so bili slovanski gostje povod velikim manifestacijam in navdušenju našega naroda.

V Št. Janžu se je odkrila spominska plošča po določenem redu. Slavnostni govor je imel pred cerkvijo g. župnik Bajec. Primerjal je dr. Kreka Mojzesu in dr. Korosca Aronu, ki naj pripelje voje ljudstvo v obljubljeno deželo.

Po dovršeni slavnosti so se ljudje razšli na okrepčila in zabavo. V župnišču so se zbrali poslanci, zastopniki Čehov, Poljakov in Srbo-Hrvatov ter bivši deželni glavar Šuklje in župan dr. Tavčar na skupno južino. Zvečer se je velik del udeležencev odpeljal domu.

Ob tej priliki se je v petek in soboto ustanovil v Ljubljani naš Narodni svet, katerega je dr. Krek že davno hotel. Tako se je s proslavjem dr. Kreka izvršilo tudi prepotrebno delo ustanovitve Narodnega sveta.

Čehi in Poljaki so položili tudi venec na grob dr. Kreka in na spomenik Prešerna.

Tako se je vršila ena prvih slavnosti v spomin dr. Kreku. Pisati o delu in zaslugah dr. Kreka za naš narod in osobito delavski stan bi danes, ko narod sam umeva njegovo veliko delo, pomenilo nositi vodo v morje. Zato ga proslavimo s tem, da uravnomo naše mišljenje in delovanje po njegovih vzorih: njegov spomin, njegove ideje naj žive neprenehoma v narodu!

—č—

J. S. Z.

OBČNI ZBOR SKUPINE V TRSTU.

Trst. 21. jul. 1918 je imela tržaška skupina J. S. Z. v Marijinem Domu svoj redni letni občni zbor ob povoljni udeležbi društvenih članov. Predsednik A. Čok pove, zakaj se občni zbor že dve leti ni mogel vršiti. Veliko službujočih deklet članic je odšlo v tem vojnem času iz Trsta domov, večina odbornic je odsotna. Zato se je število članic skrčilo in društveno delovanje omejilo. Vendar je ostali odbor delal razmeram primerno, kar je razvidno iz tajniškega in posebno še iz blagajniškega poročila. V teku teh dveh let se je marsikaj spremenilo in predručilo. Kar je bilo včeraj cenjeno, je danes pokopano in obratno. Še preden se nahajamo v takem stanju presnavljanja. In takim spremenjenim razmeram je morala tudi J. S. Z. prilagoditi svoje delovanje. To bo razvidno iz poročila skupščine centrale, ki se je pred kratkim vršila v Ljubljani, in na kateri so bile sprejete vojne in bistvene spremembe, ki so sedaj tudi za nas obvezne. Ta proces pa še ni končan in zato bo morala tudi J. S. Z. še marsikaj ukreniti v bodočnosti, če se bo hotela vzdržati in napredovati. Govornik nato govori o velikem pomenu Trsta za Jugoslavijo posebno z ozirom na delavsko vprašanje. Trst ima veliko bodočnost pred seboj. Prvi smo pa mi poklicani, da delamo na tej bodočnosti in da se okoristimo z njo. Prvi, ki dobi tukaj kruha, bodi domačin, Slovenec. A da se to doseže in da se naše ljudstvo, ki bo sem prihajalo iskat kruha in zaslužka, ne zgubi, treba nam je organizacije. Našemu čuvstovanju, našim potrebam primerna organizacija je pa samo tista, ki stoji na verski, narodni in demokratični podlagi, le to je naša moč, naš spas. In to najdemo v J. S. Z. O močni organizaciji se danes govori toliko, da ni potrebno več o

tem izgubljati besed, ker smo tudi vsi o tem prepričani. A komu je bolj potrebna organizacija kot šibkemu delavcu? Danes ne vlada ne pravica ne ljubezen, ampak samo sila močnejšega. In da se službujočim dekletom v Trstu povečini tako slabo godi, kdo je kriv, če ne dekleta sama, ki nimajo smisla za organizacijo?! Zato ne smatrajte J. S. Z. v prvi vrsti in samo za neko podporno blagajno, ampak kot organizacijo in pristopajte v obilnem številu k njej. Naša dekleta imajo smisel za Marijine družbe in slične organizacije, zato je čudno, da jim je J. S. Z. tako tuja, ko ima vendar i ona za podlago — krščansko ljubezen. — Široko polje za delo v tem oziru se nam odpira v Trstu. Kdo ga bo opravljal, kdo zmagal? Žal, da nimamo inteligence in da nimamo delavnih moči na razpolago, ki bi se oprijeli tega tako potrebnega in za naš narod tako koristnega dela. Centrala v Ljubljani bi morala tej stvari obračati največjo skrb in pozornost, ker naše moči so za to prešibke. — Največja nesreča je zadela v tem času J. S. Z. s smrtjo nje očeta in ustanovitelja dr. Kreka. Kar že ima danes naš narod, posebno pa delavec, to je Krekova zasluga. Ohranimo mu hvaležen spomin in prizadevajmo se, biti njega vredni učenci! Iz blagajniškega poročila, ki ga je podala F. Fabčič, je razvidno, da je imela skupina v tem poslovnem času prejemkov (največ seveda na tedenskih prispevkih) 1310 K 72 vin., izdatkov pa 1291 K 12 vin. V tem času se je izplačalo na podporah 685 K 29 vin. centrali v Ljubljani pa se je poslalo 538 K 87 vin. Imetje skupine je zrastle v tej dobi za 112 K 1 vin., tako da znaša sedaj 501 K 91 vin. Po odobrenem blagajniškem in tajniškem poročilu so se vršile volitve. Za predsednika je bil izvoljen Ant. Čok, odbornice pa: Žgur Ivana, Pirih Pepina, Fabčič Fani, Koron Marija, Batič Josipina. Nadzornici sta pa: Premk Marija in Katern Josipina. — Z željo, da bi se službojoča dekleta v Trstu z večjim zanimanjem in navdušenjem oklenile J. S. Z., je zaključil predsednik zborovanje.

VEČERI V IDRIJI.

V resnih dneh se šele zave duh svoje veljave. V mehkužnih dneh se odtegne delu in odreže svojemu pomenu. Telesno ugodje nemalokrat zakrije praznoto in lenobo duha. Lahko bi v lagodnih časih bogato izkoristil duh telesno sredstvo ter določil vzroke in pogoje svoje sreče; ali

tega ne stori, ker ne posluša klicev v tajni dalji svoje duše, pač pa je dostopen telesni boli in občutkom. Mimo teh gre še le na odločno svoje delo, ko je videl, da jih je mogoče nadvladati.

Tri dni — 7., 8. in 9. avgusta — je odredila skupina Idrija, da določi neke temelje svojega razvoja. Za pomoč je poklicala predavatelja iz Ljubljane, glavnega tajnika J. S. Z. Antona Komlanca.

Načelna stran naše organizacije.

Prvi večer je zavzela načelna stran. Kakšen duh vladaj v naši organizaciji — v Jugoslovanski strokovni zvezi! Katere osnovne misli, katera glavna načela! Da določi kdo pravega duha, je primerno predočiti napačnega. — Kateri zli duh je prikladal nesrečo nad našo glavo? Odkod so tiste težnje, ki jemljejo delu plačilo in ga dajejo nedelu, zlu? Odkje je vzeto tepanje osnovne resnice vse družabne sreče, da se namreč človek vselej in povsod smatraj za to, kar je, in se časti in priznavaj njegova osebnost, ne njegovih pritklin imetja, stališča, vpliva? —

Duh, ki krade poštenemu delu zaslužno plačilo, duh, ki jemlje osebnosti človeško čast, duh, ki ne prizna delavcu družabnega ugleda, pač pa ceni nad istega tvar in stvarno moč zavoljo nizkega lastnega momentanega ugodja, je duh sebičnosti.

Temu duhu nasproten je tisti duh, ki vladaj v naši organizaciji, duh, ki brani in zastopa načela, po katerih priznava vsakemu bitju, kar mu gre, in dosledno daje tudi vsakemu človeku kar mu kot človeku gre. To je duh nesebičnosti. Zato je umljivo, zakaj so naše organizacije s krščanstvom do mozga spojene. Ideal nesebičnosti je ravno ustanovnik krščanstva.

Bistvo in naloge J. S. Z.

Drugi večer je zavzela praktična stran — razgovor, kaj je in čemu je Jugoslovanska strokovna zveza — njeno bistvo in njene naloge. Smotrena združitev je

— delavskih slojev — in sicer jugoslovanskih — v svrhu zadovoljivega življenja.

Hoče pa varovati pravico in svobodo združevanja napram katerikoli nevarnosti.

Hoče drugič jugoslovanskemu delavstvu dati v roke moč in vzajemno podporo.

Hoče dalje dati delavstvu pregled čet njegove vrste, da ve, kaj in koliko lahko tvega in česa ne.

Hoče dati delavstvu jasnost, česa mu manjka, zakaj manjka in kako bi se dalo odpomoci.

Kaže delavstvu določen cilj — zboljšati razmere, da se more vsak in vsi razviti do poučenosti človeške narave.

Kdor gleda naloge, že misli na sredstva in jasno mu je, kar na kratko omenja jo pravila.

Za mladino.

Tretji večer je zavzel posvet o mladinski organizaciji.

Mladina je mehek vosek, v katerega odtiskuje okolica svoj obraz. Razmere in starejši ljudje — družba. Mladine ne gre obsojati. Za gotovo dobo mladosti so zmeraj odgovorni drugi.

Vprašanje je, kdo naj skrbi za mladino in kako naj skrbi? — Starši, duhovni, država, šola. Starši morejo le gotov del. Trga jih od otrok vojska, služba, nevednost. — Država? Sedanja država nima idealnega poleta. Kot neka prehranjevalnica je in oskrbovalka služb, šola? O zelo važnih idealih se v šoli konkretno niti govoriti ne sme. Ostanjejo še dobri duhovni in tisti, ki so voljni vsled verske in idealne vneme zavzeti se za mladino. — Ti se vežejo v društva (Kršč. socialna zveza, Vincencijeva družba) in tudi mladini skrbijo za organizacije (verske in verskokulturne organizacije, Marijine družbe, izobraževalna društva, deklški in mladeniški izobraževalni in zabavni odseki), Orlovska organizacija zasluži posebne pozornosti zlasti zaradi svoje načelne vzgoje.

Tistemu, ki se z mladino peča, je tre-

ba poznati mlade potrebe. Mladina je nestalna, vesela, hrepeneča. — Vzgojitelj, ki hoče vzgojiti in izobraziti, mora vedeti, čemu. Poznati mora ideale, za katere bi rad ogrel. Indiferentna izobrazba ni za naš čas. Na lastne noge postavi človeka ogenj za lastne vzore. So vzori, za katere mora goreti vsak človek. So pa tudi, za katere se je treba v nemati v teh določenih razmerah. Vsak mora stremeti po vzoru vsakega človeka sploh, potem po vzoru svojega stanu, v sedanjem času tudi po vzoru svojega rodu. Brez vzorov ni vzgoje.

* * *

Po vsakem predavanju se je vsak večer razvila živa, stvarna in obsežna debata. Zadnji dan je bila seja, na kateri je skupina sklenila praktične sklepe kot plod razgovorov svojih izobraževalnih večerov. Videti je, da ne bo zastoj za Idrijo, kar se je govorilo in odobrilo. Par važnih reči se je naložilo zastopniku iz Ljubljane, da jih v Ljubljani priporoči in izvede. Ugodno vpliva ne človeka izobražen in plemenit uradnik, ali nikdar nobeden tako, kot izobražen in plemenit delavec. Delo in misel in milost dvigne našo organizacijo.

IZLET GORENJSKEGA OKROŽJA J. S. Z. NA BREZJE.

Udeležile so se ga na Veliki Šmaren skupine Kranj, Stražišče, Predoslje, Tržič, Jesenice in posamezniki iz gorenjskih krajev. Po 10. maši je vodil razgovor pod milim nebom okrožni predsednik o tem, kako dvigniti skupine gorenjskega okrožja do čim večje popolnosti.

Povdarjalo se je, da je treba tega-le: prvič živega duševnega življenja po posameznih skupinah, drugič rednega poslovanja in tretjič skrbi za gospodarske potrebe.

Razgovoru je sledila okrožna seja. Sklenilo se je, naj drugo leto, če mogoče 1. majevo nedeljo priredi okrožje delavski tabor na Brezjah. Ob tej priliki naj skupine poročajo tako, da se dobi pregled čez celo okrožje, v koliko je organizacija na-

Henrik Conscience:

Hugon pl. Craenhove.

Povest grofa Hugona pl. Craenhove in njegovega prijatelja Abulfaragusa.

»Oče!« zakličem, »življenje mi je breme, ki ga ne morem prenašati. Rešil naj sem te zato, da vidim, kako umiraš brez pomoči. Bežim naj pred teboj, kakor pred strupenim modrasom! Objeti te ne smem in oči naj ti ne zatisnem, če te odpokliče Gospod v nebo. Ha, ha! Sin tvoj ne skloni tako globoko svojega tilnika usodi; objel bo svojega očeta in ga kljub kugi poljuboval. Tu, daj mi del svoje bolezni — nobene drugega življenja, nobene druge smrti, kakor ti, oče moj!«

In že sem ležal na njegovih prsih, z ustnicami na njegovih licih.

Trenutek se je boril z menoj, a kmalu je izprevidel, da ga nepremagljivo držim v svojem objemu: njegova glava mu je padla brez moči na moje rami. Vroče solze njegovih oči so mi zapekle roki in so se mešale z mojimi. Ginjenim glasom pravi nato moj oče:

»Otrok moj, kaj si storil. Ne obtožujem te vsled tvoje neizmerne ljubezni, ki me v nesreči najbolj tolaži; toda li ne veš, da moje srce uničuje prepričanje, da se že pretaka po tvojih žilah smrt? Star sem, Valter, nekaj betežnih let mi je odvzetih; ti, ki si še tako mlad, prerežeš dolgo nit življenja!«

Moj čin me je dvignil, močnega se čutim.

»Ne bom okužen, ne bom umrl!« zakličem. »Veš li, oče, kaj mi pripoveduje veter, ki šepeta v drevesih: Spoštuj očeta in mater, da dolgo živiš na zemlji!«

»Vsemogočni podeli, da te v tem trenutku preveva duh preroka, dete moje. Ali pa ni tudi zapisano: »Ne izkušaj Gospoda svojega Boga.«

»Zgodi naj se njegova sveta volja. Če ostane še žolč v čaši, tu sem, izpiti ga hočem!... Prvo plačilo že okušam. Tvoj poljub me je navdal z močjo in s srčnostjo; hitiva k moji materi.«

Izpregovoril sem te besede, ga prijel za roki in odšla sva proti duplini.

Ko sva šla precej daleč, je govoril moj oče pobit:

»Valter žalujem nad svojim odrešenjem kot nad največjo nesrečo, ki nas je

kdaj zadela. Občudujem tvojo ljubezen, tvojo srčnost, dasi morati ti čednosti odtrgati nit tvojega življenja: Toda kaj naj delam pri tvoji materi, pri tvoji sestri? Me li manj ljubiti, kakor ti? Se li ne bosta hoteli svoji ljubezni žrtvovati? V strašnem stanju sem. Kaj naj sklenem? Naj se li vrnem v kužno hišo? Srečen bi bil, če bi mogel to storiti, toda vem, da ne privoliš.«

»Ne bom dovolil,« sem krepkim glasom odgovoril; »a oče, poslušaj, kaj ti povem: Sledil sem nagibu svoje ljubezni. Žrtvoval sem morebiti sam sebe, ker uvidevam, da če tudi sem gospodar svojega življenja, mi le veleva dolžnost, da materi in sestri zabranim slediti mojemu zgledu. Zaupaj mi, v nesreči sem v nekaterih dneh dozorel v moža: dotaknili se te ne boste ne mati in ne sestra, če moram tudi rabiti silo, njunina ljubezen se bo uklonila moji volji!«

Hvala ti, dete moje,« je stokal moj oče, »toda kam me vodiš in kako boš zadrževal tvojo mater od tebe?«

»Že dolgo časa mislim na to in mislim, da sem našel pravo sredstvo. Deset korakov od votline je manjša; — se li ne spominjaš, tam kjer sva našla nekaj neznano zelišče?«

predovala oziroma nazadovala. Sestavijo naj se še neuresničene zahteve, nastopijo zvezini govorniki in udeležijo se naj izleta naraščaj, mladeniči in dekleta. Pokaže se naj tudi, kaj se je storilo v kulturnoizobraževalnem oziru tekom minulega leta.

Odobril se je tudi sklep, da se naprosi zvezo, naj upelje posebne znake J. S. Z.

POZABLJENI TRŽIČ.

Menda ga ni kraja v naši lepi kranjski deželi, ki bi bil tako pozabljen kakor ravno Tržič. Gospodje pri c. kr. deželni vladi oziroma pri »Vojnem žitnem zavodu« prav nič ne vedo ali pa nečejo vedeti, da prebiva v Tržiču nad 2000 ljudi, ki potrebujejo vsak dan vsaj toliko živila, da se morejo vsaj slabo preživeti. Ti gospodje najbrže mislijo, da so tržiško prebivalstvo odvadili jesti, kakor Ribničan konja. Ko bi tega ne mislili, bi se gotovo kedo od gospodov spomnil na nas in nam preskrbel kaj živila, posebno ker ne gre iz njihovega žepa, oziroma, ker bi ne bil radi tega njihov želodec prav nič prikrajan.

Več kot en mesec je že od tega, ko je bila deputacija tržiških delavcev s predsednikom J. S. Z. g. dr. J. Mohoričem pri visoki c. kr. deželni vladi in ji razložila žalostno stanje tržiških delavcev. Gospod vladni svetnik Laschan je obljubil pomoč. Žal, da je ostala to le prazna obljuba; saj mi izven vojne zveze nismo dobili ničesar. Ti gospodje so taki, kot ona mati, ki obljubi najprej otroku igračo, če pa otrok le ne neha prositi, ga pa raje kaznuje in mu ne da ničesar.

Naša aprovizacija je popolnoma zapala. V dveh mesecih nam je dala eno kilo moke in eno kumaro. Pomislite vendar visoki gospodje in prevdarite, kako je vendar mogoče s tem živeti! Ni in zopet ni mogoče! Nekateri hudomušni ljudje pravijo, da gospodom, ki so zaposleni pri aprovizaciji, prav nič ne manjka in da še niso nikdar tako dobro živeli kot sedaj. Pa naj bo že tako ali tako, tržiško delavstvo je popolnoma pozabljeno.

»Aconitum« Latincev, s krvavo rdečim listom?

»Da, — tam v tisti votlini ostaní; materi in sestri zabranim, da zapuščata svojo votlino, podnevi jima pa dovolim, da se ti smeta približati v mali daljavi; lahko te boste brez nevarnosti videli in tolažili; k naši vedi se bomo zatekali po svet. Srčen bodi, ozdraviš.«

»O, sin moj,« je zaklical moj oče začuden, »Tvoja ljubezen do mene ti je darovala modrosti! Stori, kar si rekel; zanašam se na tvojo previdnost.«

Ko sva tako govorila, sva prišla h gorski duplini, ki sem jo določil za to, da sprejme mojega očeta. Z drobnimi vejami in listjem sem pripravil posteljo in mu rekel, naj se vleže. Podal sem se na to pred vhod velike dupline in zaklical med kamene:

»Mati, sestra, ali ste Vi tu?«

»Da, Valter!« sta zaklicala dva glava.

»Moj poskus se je posrečil!« sem odgovoril, »naš oče je rešen, a sem ne more priti, predno se ne ozdravi. Grem k njemu nazaj. Potolažita se, mirni ostanita, dokler ga ne privedem sem!«

Resne reči.

Vojska nam je pokazala v vsej nagoti, kako se napram materiji malo upošteva delo. Delavske razmere se nam kažejo v današnjih dneh, soditi po plači, nekako ugodne. V resnici delavec ni kdaj izlepa toliko dobil za svoje delo kakor sedaj. Poleg tega pa tudi še ni menda nikdar delal za tako nizko plačo, kakor dela v teh hudih časih. Čudno, kaj ne? In vendar res. Tu par zgledov: Plača navadnega delavca je znašala v mirnem času 2—4 K dnevno. S tem zaslužkom si je nabavil potrebnih živil, obleke in stanovanje. Poleg tega si je mogel privoščiti tudi še kak kozarček vina ali piva. Dandanes zasluži 8—12 K in tudi več dnevno, kar zadošča za liter vina. Nikdar bi ne bil ne bil hotel kak delavec delati v mirnem času dnevno za en liter vina. V primeri z vrednostjo enega litra vina, — ki je sedaj ista, kot je bila preje — zasluži delavec danes pravzaprav le 80—96 vinarjev dnevno. Če primerjamo delavčev zaslužek osmih kron s ceno enega litra žganja, vidimo, da zasluži navaden delavec sedaj približno za en »frakelj« žganja dnevno. Preje bi si bil z zaslužkom dnevnihih treh kron kupil dva kilograma špeha ali masti, sedaj si more kupiti z zaslužkom osmih kron dnevno eno osminko kilograma špeha ali masti. To pomeni petnajstkratno manjši zaslužek ali dnevno 20 vinarjev. Krompir stane danes kilogram dve kroni in tudi več, preje je stal 3 do 5 vin., torej najmanj dvajsetkrat toliko, kot preje, kar pomeni znatno slabše razmere. Fižol je stal 8—16 vinarjev, danes prodajajo »pod roko« to živilo po 6—14 K za kilogram! Ker se drugače, kot »pod roko« fižol ne dobi, je tudi delavec prisiljen, se te vrste nakupovanja poslužiti. Razlika med »staro ceno« in sedanjjo znaša 792 oziroma 1386 %, seveda na račun delavčevega zaslužka. Obleko si je delavec preje kupil za 30—60 K, danes stane slabejša 400—800 K. Pred vojsko je delal delavec za eno obleko 10 do 20 dni, sedaj pa dva do štiri mesece. Te številke kažejo precej jasno, kako pada vrednost dela. To pa tudi kaže, kako bode moral delavec v bodoče biti oprezen, da ga kapitalizem ne bode popolnoma slekel. V času, ko nebroj ljudi ob vojski bogati z navijanjem cen in verižno trgovino, ter cela vrsta vojnihih tovarnarjev na ljudski račun polni z milijoni in milijoni svoje predale, pada vrednost dela rapidno. Kam vodi to? Kje so sile, da preprečijo socialni polom delavskega stanu. Vojska je sicer zlo za vse. Toda zdi se, da ravno sedaj služi posameznikom v namene nabiranja kapitala v splošno škodo ljudstva. Tem nezdravim in nenaravnim razmeram bode moralo delavstvo po svojih organizacijah priti v okom. Tudi je v prvi vrsti delavstvo v to

poklicano. Zato se mora pa pravočasno in krepko organizirati. Slovensko delavstvo ima že svojo organizacijo v Jugoslovanski strokovni zvezi, v kateri je prostora za vse. Delavstvo naj bi resno razmišljalo o tem in se čim preje organiziralo v edini res delavski organizaciji — Jugoslovanski strokovni zvezi. —č—

Občni zbor „Slovenske Straže“ in „Slovenske krščansko-socialne zveze“ za vse slovenske dežele se vrši v Ljubljani dne 10. septembra.

Delavec in zadruga.

Ministrstvo za socialno skrbstvo je bilo ustanovljeno pred nekaj meseci in v proračunu skupnega ministrstva za leto 1918 najdemo v področju tega ministrstva med drugim tudi točko za socialno zavarovanje 152.500 K, za stanovanjsko oskrbo pa celo 4.319.870 K, mladinsko oskrbo 663.500 K, za oskrbo civilnih vojnihih oškodovancev pa 5 milijonov kron. Izmed navedenih točk je za nas najvažnejša ona glede stanovanjske oskrbe in bi bilo umestno, da bi se merodajni krogi zavzeli za to, da tudi za našo deželo in naše delavstvo porabi en del tega proračunanega izdatka, kajti stanovanjska mizerija je pri nas največja, ker nosimo breme cele laške fronte. Na tem vprašanju je v prvi vrsti prizadet delavec, katerega se vsakdo brani sprejeti v stanovanje zaradi njegove revščine in zaradi bovine družine. Zato bi bilo želeti odločno akcijo za gradbo delavskih hišic.

Skladišča živil za državne uslužbenke so se osnovala temeljem zakona z dne 24. julija 1917, št. 307 drž. zak. Z odredbo prehranjevalnega urada z dne 28. julija 1. 1918, št. 284, se je določilo, da so ta skladišča samostojne pravne osebe. Za osnivanje takega skladišča je potrebno dovoljenje prehranjevalnega urada oz. dež. vlade. Zaprošiti je opravičeno podjetje, za katero naj se skladišče otvori ter mora v tem slučaju predložiti načrt poslovnika. Že obstoječa skladišča morajo predložiti tak poslovnik in prositi za odobrenje tekom šestih tednov. Pripadniki takega skladišča zamorejo biti aktivni in vpokojeni državni uslužbenci in njih vdove in sirote. V ozira vrednih slučajih sme dovoliti urad za prehrano tudi sprejem drugih oseb, ki niso v državni službi. Skladišča so pod kontrolo politične deželne oblasti in v to svrhu posebej ustanovljenega Gospodarskega urada za živilska skladišča državnih civilnih uslužbencev. Tudi razpustiti se sme tako skladišče le z dovoljenjem prehranjevalnega urada oz. deželne politične oblasti, ki tudi razpolaga z ev. dobičkom. Tako posamezna skladišča kot Gospodarski urad zastopa pred sodiščem in drugimi oblastmi c. kr. finančna prokuratura. Že sedaj kot zadruga osnovana slična podjetja lahko zaprosijo sprejem in priklopitev h Gospodarskemu uradu. Z drugo besedo, država je osnovala uradne konzume za svoje uslužbenke in za druge osebe. S tem je pač dovolj dokumentira-

no, kako zdrava je združna misel, katere edina je v stanu dati vsaj nekaj leka današnjim nemoralnim razmeram. Na drugi strani je pa ta korak prehranjevalnega urada nov naskok na žepe najpotrebnejših delavskih slojev. Država si je namreč pridržala razpolaganje s čistim dobičkom. Ne dovolj, da ima država v rokah vso kontrolo, da bodo ta podjetja z drugo besedo državni konzumi, tudi z dobičkom hoče razpolagati. To je danes kaj nevarna točka, ko ima država v rokah vso produkcijo in ves trgovski promet. Kakor po navadi pri takih državnih ustanovah, delavstvo ne bo imelo nikake besede, kajti skrbelo se bo pač, da se bodo imenovali v odbor ljudje, ki bodo odvisni od svojega delodajalca in ne bodo imeli nikake samostojne odločevalne moči. Ta korak se mora s tega stališča imenovati tudi naskok na idejo samostojnega avtonomnega združništva. To je potreba združne misli, ustanova, ki je namenjena konkurirati trgovcu, obenem pa tudi ovirati razvoj samostojnega konzumnega združništva. — Delavci, organizirajte sel

Med brati in sestrami.

Cena kruhu. V smislu razpisa c. kr. deželne vlade za Kranjsko z dne 11. t. m., št. 25.891, prodajal se bo od prihodnjega torka, t. j. 20. avgusta dalje hleb kruha, ki tehta 500 gramov, po 48 vin., pol hleba po 24 vin. in četrt hleba po 12 h. Čim prej me mestna aprovizacija zadostno množino krušne moke, kar se pričakuje v nekaterih dneh, pekel se bo 600 gramov težak kruh in prodajal hleb po 64 vinarjev.

Tobačna uprava. Iz državnega proračuna za l. 1918/19 je razvidno, da bode imela tobačna uprava sledeče izdatke: 1. Uprava 6,890.000 K, 2. Nakup tobaka v inozemstvu 100,400.000 K, 3. Nakup tobaka doma 24,193.000 K, 4. Izdelovanje (fabrikacija) 46,933.000 K. Skupaj 178,416.000 kron. Dohodki so porazdeljeni tako-le: 1. Izdelovanje 463.900 K, 2. Prodaja tobaka 588,569.600 K. Skupaj 589,033.500 K. Dohodki 589,033.500 K, izdatki 178,416.000 K, čist ostanek 410,617.500 K.

Petletni otrok povzročil smrt svojega tovariša. Dva otroka v starosti pet do šest let sta se igrala na cesti. Slučajno sta se sprla in eden je drugega v togoti ugriznil v lice, da je ugriznjeni vsled tega na zastrupljenju krvi v nekaj dneh umrl. Že dejstvo, da otrok ugrizne v lice svojega tovariša, priča o popolni podivjanosti. Ta slučaj je le eden iz premnogih. Otrokom primanjkuje vsake vzgoje in mnogokje se otroci po cel dan potikajo po ulicah, ne da bi se starši zanje kaj brigali. Ne premislijo, da je treba pri otroku paziti na vsako kretnjo in besedo ter slaba nagnjenja v njem zatirati. Kako hudo je takim starišem, ko si bodo namesto podpore za svoje stare dni vzgojili žalost svoje starosti. Dobri otroci so čast in veselje ter edino pravo premoženje vsake delavske družine. Če si sicer še tako reven, če imaš dobro vzgojenega otroka, imaš kapital, ki ti bo v potrebi donašal obresti in razsvetljeval tvojo dušo v starosti. Dandanes je pohudejnost mladine vedno večja, zato mora biti tudi večja skrb matere, da ne zapravi biserov krščanske družine — svojih otrok.

Slovensko soc. delavstvo o Jugoslaviji.

Socialno demokratični delavski dan je zboroval 28. julija 1918 v Ljubljani. Zaupnikov se je zbralo skoro 200. Na posvetu so sprejeli naslednji resoluciji:

I.

»Ob pričetku petega vojnega leta povdarja delavstvo ponovno in energično svojo trdno voljo po skorajšnjem splošnem miru brez aneksij in kontribucij na podlagi samoodločbe narodov, pozivlja vlado, da uredi v to svrhu svojo zunanjo politiko na način, ki ne bo ovirala marveč pospeševala zblizanje med vojujočimi se narodi in tako omogočila odpraviti vojno, ki tvori poglavitni vzrok vseh dosedanjih življenjskih stisk in se pridružuje z zadoščenjem akciji socialističnih strank, ki gre za tem, da nadaljuje delavstvo iz svoje strani edino resno delo, ki nas zamore z gotovostjo privedi do pravičnega miru.

II.

Vseslovenski delavski dan vabi vse strankine pristaše na združeno neumorno delo v svrhu ojačenja in poglobitve strankinih organizacij, ki so edino jamstvo za uspešno izvedbo vseh onih neštevilnih bojov, ki nam jih nalaga sedanja, vse temelje človeške družbe preobrazujoča doba. Jugoslovansko delavstvo in delavstvo vseh narodov naj strne vse svoje sile, naj dela zavestno za ožitvotvorjenje nove, nele formalne, marveč dejasko delujoče Internacionalne, katere nujni predpogoj bodi zmagovito uveljavljanje ciljev miru, ciljev socialne in narodne osvoboditve.

Vseslovenski delavski dan protestira najodločneje proti političnemu kurzu, ki ovira na zunaj sklenitev takojšnjega, sporazumnega miru, na znotraj pa nasilno onemogočuje vsako pravično rešitev narodnih problemov ter sploh demokracijo celokupne države.

Jugoslovansko delavstvo bo nastopilo energično proti vsaki politiki, ki bi hotela ohraniti nadalje nadvlado enega narodnega življa nad drugim. In ker vidi v rešitvi narodnih problemov v zmislu enakopravnosti in politične samostojnosti načelo pravičnosti in naravno potrebo danega socialnega razvoja ter v delu za to rešitev eno najvažnejših nalog socialističnega boja, proglašava v zmislu svojih, žal ob indiferenci meščanskih strank pred desetletjem podanih tozadevnih izjav ponovno svojo trdno voljo po — **združitvi našega troimenega naroda v lastno demokratično državo** — ter da bo v dosegu tega cilja zastavilo vse svoje sile.

Glede ureditve mej Jugoslavije pa stoji slovensko socialistično delavstvo na stališču sporazumnega dogovora s prizadetimi narodi, ter ima biti za to naša vodilna misel načelo samoodločevanja in plebicist. Medsebojni odnosi med narodi, ki živijo na skupnem ozemlju skupno življenje se naj uredi na način, ki bo najmanj škodoval skupnim interesom prizadetih narodov. Želimo zato predvsem, da bi se italijanski in nemški sodruzi o tem konkretnije izrazili in stopili v dogovor z našo jugoslovansko socialno demokratično stranko.

Jugoslovansko socialistično delavstvo je v načelu in v praksi za samostojni nastop vseh političnih strank, tudi ker ve,

da je i v boju za skupni cilj samostojni, paralelni nastop političnih strank češče učinkovitejši in za stvar samo koristnejši, ker ne veže rok ne enim ne drugim. Ker pa ne more izključevati v tej izvanredni zgodovinski dobi eventualne potrebe skupnega nastopa z vsemi drugimi strankami v narodu, prepušča v takem slučaju uravnaje strankine taktike izvrševalnemu odboru, odnosno strankinemu zboru, ki se naj po potrebi nemudoma skliče ob pričetku petega leta vojne.

Kakor se vidi iz tega poročila, imajo naši slovenski socialni demokrati še vedno največjo skrb, da bi ja neskajeno ohranili svojo strankarsko posebnost v teh usodnih zgodovinskih trenutkih za naš narod. Podobni so zbežanemu hišnemu posestniku, ki je ob času požara reševal svoj žličnik.

Izdajatelj in odgovorni urednik **Mihael Moškerc.**
Tisk Katoliške Tiskarne.

Sorbenje, garje, lišaj, hraste. Najzanesljiveše sredstvo proti temu je **„PARATOL“** domače mazilo. Ne maže, je brez duha, torej tudi čez dan uporabno. Velik lonček K 5 — dvojni lonček K 9 — **PARATOL** — **PRASEK** varuje občutljivo kožo. Skatija K 3 — Oboje se dobi proti predplačilu ali povzetju pri **PARATOL** delavski lekarnarja **ULMER** Budapešta VII-21. Rózsa-utca 21.

Ustanov. l. 1893.

Ustanov. l. 1893.

UZAJEMNO PODPORN DRUŠTVO U LJUBLJANI
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Dovoljuje članom posojila proti poroštvu, zastavi življenjskih polic, posestev, vrednostnih papirjev ali zaznambi na službene prejemke.

Vračajo se posojila v 7½, 15 ali 22½ letih v odsekih ali pa v poljubnih dogovorjenih obrokih.

Kdor želi posojila, naj se obrne na pisarno v Ljubljani, Kongresni trg št. 19, ki daje vsa potrebna pojasnila.

Zadruga sprejema tudi hranilne vloge in jih obrestuje po 4½/100.

Društveno lastno premoženje znaša koncem leta 1915 519,848.40 kron. Deležnikov je bilo koncem leta 1915 1924 s 15,615 deleži, ki reprezentujejo jamstvene glavnice za 6,089,850 kron.

Gospodarska zveza
centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani, reg. zadr. z o. z.

Stalna zaloga poljedelj. strojev:
motorjev, mlatilnic, viteljev, slamo- in reporeznic, brzoparičnikov, plugov, bran, čistilnikov i. t. d.

Prodaja:

umetnih gnojil, kolonijalnega in špecijskega blaga ter poljskih pridelkov.

Zaloga:

pristnega domačega in ogrskega vina, žganja i. t. d.

Lastna izdelovalnica in prekajevalnica klobas. - Lastna zeljarna.